

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG5850051

ชื่อโครงการ : การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายชุมชนการท่องเที่ยว
ทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในประชาคมอาเซียน

ชื่อนักวิจัย : ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณม, อ.ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์, สุรีย์พร แซ่เอี้ยบ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

E-mail Address : kritsanachom@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : 23 เมษายน 2558 - 31 กรกฎาคม 2559

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายชุมชนการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในประชาคมอาเซียน” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงเอกสารและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของเครือข่ายชุมชนของประชาคมอาเซียน 2) ศึกษากระบวนการจัดการเชิงเครือข่ายชุมชนการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเครือข่ายชุมชนกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน และ 4) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนานโยบายและศักยภาพการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายของการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวรายย่อยในชุมชนจำนวน 75 ราย จากตัวแทนกลุ่มประชาคมอาเซียน 6 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ลาว อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมาร์ และไทย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

1. เครือข่ายชุมชนการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในประชาคมอาเซียนพบว่า เครือข่ายชุมชนในประชาคมอาเซียนยังมีรูปแบบและกระบวนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย จุดอ่อนของเครือข่ายชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้ประกอบการรายย่อย เป็นแรงงานในภาคบริการพึ่งพาตนเองได้น้อย ยังไม่มียุทธศาสตร์และเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อการสร้างรายได้ การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ในขณะที่จุดแข็งของเครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว คือ การมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและศาสนา มีวิถีชีวิต ความเชื่อและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถพัฒนาให้เป็นกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวได้อย่างไรก็ตาม ประเทศต่างๆ ในประชาคมอาเซียนเริ่มให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในระดับชุมชนเพิ่มขึ้น โดยให้มีคณะกรรมการการท่องเที่ยวชุมชนในระดับชาติ ระดับพื้นที่ และในระดับชุมชน มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มเป็นองค์กรชุมชนด้านการท่องเที่ยว เป็นวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว มีการ

พัฒนาระบบและกลไกที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชนและผู้ประกอบการรายย่อยขึ้นเป็นผู้ประกอบการหลักในชุมชน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการผู้ประกอบการท่องเที่ยวในระดับชาติ โดยมุ่งเน้นไปสู่การจัดการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน การสร้างรายได้ให้กับชุมชน การพัฒนาระบบสาธารณูปการ สิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่

2. ผลการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของเครือข่ายชุมชนนั้น พบว่า มีความเกี่ยวข้องของการบริหารจัดการใน 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่สัมพันธ์กับความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น 2) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่สัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 3) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่สัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรชุมชนอย่างยั่งยืน

3. ผลการศึกษาคำความสัมพันธ์ของเครือข่ายชุมชนกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนพบว่า เครือข่ายชุมชนกับการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในมิติ 4 มิติ คือ 1) ความสัมพันธ์ในฐานะเจ้าของพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) ความสัมพันธ์ในฐานะวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 3) ความสัมพันธ์ในฐานะเครือข่ายการท่องเที่ยว 4) ความสัมพันธ์ในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน

5. แนวทางการพัฒนานโยบายและศักยภาพการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายชุมชนการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนมีดังนี้ 1) การเสริมสร้างกลไกการตลาดและการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนโดยอาศัยกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การจัดองค์กรการท่องเที่ยวของชุมชน 4) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรการท่องเที่ยวชุมชน 5) การพัฒนาระบบเครือข่ายของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว

6. สรุปการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชุมชนของประชาคมอาเซียนยังมีแนวโน้มและการเติบโตและมีศักยภาพสูง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีวิถีชีวิต วิถีชุมชนและวัฒนธรรมที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว หากมีการส่งเสริมจากภาครัฐที่เหมาะสมจะทำให้มีแนวโน้มที่จะเกิดการพัฒนาและเป็นเครือข่ายท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของประเทศและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : การท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวชุมชน, เครือข่ายชุมชน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชน, การจัดการเชิงเครือข่าย, รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว.

Abstract

The study of “Development” of Community Network Management System toward Buddhism and Cultural Tourism in ASEAN Community”. The objectives of this study were: firstly, to study pattern and activity of Buddhist and cultural tourism of community network in ASEAN community; thirdly, to analyze of community network and the promotion of Buddhist and cultural tourism of community network in ASEAN community and fourthly, to suggest the path of policy and potential development of Buddhist and cultural tourism of community network in ASEAN community. This research employs mixed methodology, which includes survey method, documentary research, focus group discussion and in-depth interview. The main samples were tourists, officers from government organizations, guides, and executives from Thai tourism associations.

The results of the study revealed that, **First** the strengths of pattern of Buddhist and culture tourism of community network in ASEAN community is the relation of network and temple is very well also way of life and belief identity suitable to develop to tourism strategy in the future meanwhile the weakness is the most of community networks do not realize to make strategy and goal of marketing and infrastructure to tourists. **Second** there are 3 patterns of management in of Buddhist and cultural tourism of community network as follow: 1) the pattern of community tourist activities that relate with local belief and cultural; 2) the pattern of community tourist activities that relate with local community development process and 3) the pattern of community tourist activities that relate with sustainable community resource management. **Third** there are 4 relations between community network and the promoted of Buddhism and cultural Tourism in ASEAN community as follow: 1) the position as community belonging 2) the position as tourism community enterprise 3) the position as tourism network and 4) the position as tourism business network. **Fourth** there are 5 paths of policy and potential development of Buddhist and cultural tourism of community network in ASEAN community as follow as: 1) develop marketing strategy and community tourism management 2) making a tourism activities to support local economic 3) build the community tourism organization 4) develop

potential of community tourism 5) develop community network management. And **Fifth** Buddhist and cultural tourism of community network in ASEAN community have a tendency to grown in economic and social development term so the government supporting is the main factor to making a sustainable for development Buddhist and cultural tourism of community network.